
Kyrkomötet
Presidiets skrivelse 2019:1

Tematiskt kyrkomöte 2021

Kyrkomötets presidium överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 13 juni 2019

Karin Perers

Levi Bergström

Carina Etander Rimborg

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

2017 års kyrkomöte beslutade om vissa ändringar i kyrkomötets arbetsformer. Enligt det beslut som fattades ska kyrkomötet i plenum fastställa vilka särskilda ämnen som ska utgöra tema för tematiska kyrkomötessammanträden. För att få längre tid att förbereda 2021 tematiska kyrkomötessammanträde behöver redan ett tema fastställas av årets kyrkomöte. I skrivelsen föreslås att temat ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*. Beslutet är villkorat och förutsätter att nästa års kyrkomöte beslutar att det ska genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
1 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut	3
2 Bakgrund	3
Samråd kring tema	4
3 Presidiets överväganden.....	4
Utdrag ur presidiets protokoll	8

1 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

PSkr 2019:1

Kyrkomötet beslutar, under förutsättning av att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*.

2 Bakgrund

På initiativ av kyrkomötets presidium genomfördes under förra mandatperioden en utredning om kyrkomötets arbetsformer med syftet att stärka effektivitet och delaktighet i kyrkomötets arbete. Presidiet pekade ut fyra områden som närmare behövde belysas. Dessa var utskottsindelningen, arbetsformerna i utskott och plenum, motionsinstitutet och behovet av att främja långsiktig, principiell och tematisk fördjupning. Efter att ha tagit del av utredningens betänkande och inkomna remissvar utarbetades en skrivelse till 2017 års kyrkomöte.

I vår skrivelse PSkr 2017:1 *Kyrkomötets arbetsformer* föreslog vi ett antal ändringar i kyrkomötets arbetsformer och som en konsekvens av detta en ändring i kyrkoordningen och flera ändringar i arbetsordningen. I den här skrivelsen behandlas endast de förslag som avser tematiska kyrkomöten.

Vi föreslog att två gånger under en mandatperiod ska kyrkomötet ske i form av tematiska kyrkomötessammanträden, medan de två andra sammanträdena ska genomföras i allt väsentligt på samma sätt som tidigare. I samband med de tematiska kyrkomötessammanträdena ska det införas vissa begränsningar i motionsrätten.

Skrivelsen behandlades av Kyrkorättsutskottet i betänkandet Kr 2017:1 *Kyrkomötets arbetsformer*. Utskottet välkomnade vårt förslag om tematiska kyrkomöten men ansåg att det var en så genomgripande förändring att det finns skäl att efter det första genomförda tematiska kyrkomötet utvärdera arbetsformen. Utskottet föreslog även en särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7). Den är tillfällig och upphör att gälla den 31 december 2021. Bestämmelserna kompletterar under denna tid kyrkomötets arbetsordning (SvKB 1999:3). Kyrkorättsutskottet följde därmed inte fullt ut presidiets modell utan föreslog kyrkomötet följande beträffande tematiska kyrkomöten:

1. att kyrkomötet skulle besluta att anta utskottets förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet, vilken fanns med som bilaga 2 i utskottets betänkande.
2. att kyrkomötet skulle besluta att år 2019 genomföra ett tematiskt kyrkomöte i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.
3. att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkomötets presidium att utvärdera de arbetsformer som regleras i Särskild arbetsordning för kyrkomötet. Utvärderingen ska överlämnas till kyrkomötet 2020 och innehålla förslag om huruvida 2021 års kyrkomöte ska genomföras i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.

Utöver utskottets förslag beträffande de tematiska kyrkomötena framlades under överläggningen i plenum ytterligare ett förslag:

att kyrkomötet i plenum ska besluta om vilka särskilda ämnen som ska utgöra tema för de tematiska kyrkomötessammanträdena

Kyrkomötet beslöt enligt utskottets förslag samt det under överläggningen framlagda förslaget.

Beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt den särskilda arbetsordningen ska fattas senast året före det år som sammanträdet ska genomföras

(§ 4). Kyrkomötets presidium ska innan förslag lämnas till kyrkomötet samråda med företrädarna för nomineringsgrupperna, kyrkostyrelsen och biskopsmötet (3 § och KmSkr 2017:10).

När kyrkomötet 2017 beslöt att 2019 års kyrkomöte ska genomföras enligt den särskilda arbetsordningen fattades inte något beslut om ämne för sammanträdet, utan det togs först i november av 2018 års kyrkomöte. Detta sena beslut har inneburit en mycket kort tid för utarbetandet av kyrkostyrelsens skrivelse samt för planering av program för det tematiska kyrkomötessammanträdet. Vi ser utifrån årets erfarenhet en klar fördel i om beslutet om tema fattas ett år tidigare och föreslår därför i denna skrivelse tema för 2021 års tematiska kyrkomötessammanträde.

Eftersom vi, i enlighet med kyrkomötets beslut, kommer att genomföra en utvärdering av årets tematiska kyrkomötessammanträde och redovisa resultatet av den i en skrivelse till 2020 års kyrkomöte är det förslag till beslut som vi nu lämnar villkorat. Skrivelsen i detta ärende till 2020 års kyrkomöte kommer även att innehålla förslag om att 2021 års kyrkomöte ska genomföras i enlighet den särskild arbetsordning för kyrkomötet.

Samråd kring tema

Kyrkomötets presidium kallar regelbundet företrädarna för nomineringsgrupperna till överläggning. När vi den 11 april mötte dem, med alla utom en grupp närvarande, skedde även ett samråd kring temat för 2021 års tematiska kyrkomöte. Vid denna överläggning presenterade kyrkomötets presidium för dialog temat *Kyrkan i det offentliga rummet*. Flertalet av de närvarande gruppernas företrädare ansåg att det föreslagna temat var mångsidigt och relevant. Det betonades också att missionsaspekten bör finnas med i temat. Vår slutsats efter samrådet är att vi uppfattar att vi fått gensvar för det föreslagna temat.

Vi har även mött kyrkostyrelsens arbetsutskott vid två tillfällen. Det första mötet skedde den 5 februari och då lyftes kyrkan i det offentliga rummet som ett möjligt temaområde. Det blev ett positivt samtal som gav inspiration till presidiet fortsatta beredning.

Den 4 mars hade vi ett samråd med biskopsmötet. Vi presenterade det föreslagna temat *Kyrkan i det offentliga rummet*. Det föreslagna temat möttes med entusiasm och biskopsmötet ansåg att det var ett väl valt tema.

Vid det andra mötet med kyrkostyrelsens arbetsutskott, samrådet den 24 maj, presenterade vi *Kyrkan i det offentliga rummet* som tema för 2021 års tematiska möte. Det föreslagna temat fick ett positivt bemötande.

3 Presidiets överväganden

Vi föreslår att *Kyrkan i det offentliga rummet* ska utgöra tema för det tematiska kyrkomötet 2021. Temat ger kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället. Identiteten utifrån att vara den i det svenska samhället till numerären största civilsamhällesorganisationen. Identiteten utifrån att vara evangelisk-luthersk kyrka, där församlingens grundläggande uppgift syftar till att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas.

Lutherska världsförbundets (LVF) studiedokument *Kyrkan i det offentliga rummet* (2016) handlar om kyrkans uppdrag i samhället utifrån den lutherska tvåregementsläran.

Det skulle som förberedelse inför det tematiska kyrkomötet 2021 kunna utgöra ett inspirationsmaterial och underlag för rådslag. Dokumentet nås via följande länk: www.svenskakyrkan.se/nyheter/ny-rapport-om-kyrkan-i-det-offentliga-rummet.

PSkr 2019:1

Begreppet ”det offentliga rummet”

Kyrkorummen är i sig själva offentliga rum, öppna för var och en som vill stiga in i dem. Den lokala församlingen är en plats där människor får dela sina tankar om viktiga frågor. Genom deltagandet i församlingens liv inspireras kristna människor att gå utanför kyrkans väggar och förkroppsliga hopp och motstånd i både lokala och globala sammanhang.

Offentliga rum är förstas också vardagliga mötesplatser där vi går och handlar och där vi besöker kaféer och restauranger. I samhällsplaneringen är ”offentligt rum” begrepp för utrymmen i bebyggelse inomhus och utomhus dit allmänheten enkelt har tillträde. Dit räknas framför allt gator, torg och parker.

I samtal om kyrkans roll och uppdrag i samhället används begreppet ”det offentliga rummet” i en överförd symbolisk betydelse, där det offentliga rummet inte främst avser fysiska platser utan den gemensamma, samhälleliga livssfären där människor möts, samtal pågår, åsikter bryts och ett gemensamt samhällsliv formas. Det offentliga rummet skapas av alla tillsammans – i samtal, möten och andra interaktioner.

I det offentliga rummet är skalan glidande mellan det individuella och det gemensamma, mellan de rum som uppfattas som offentliga och de rum som uppfattas vara privata, mellan lokalt och globalt och mellan det som räknas som kyrkans sfär och det som är samhället i övrigt. I det offentliga rummet har kyrkan ett uppdrag och en röst, som ytterst handlar om att verka med respekt för alla människors lika värde, för rättvisa, fred och försoning. Kyrkans aktiva närvaro i det offentliga rummet omfattar kommunikation utifrån tro (t.ex. predikan och bön) och kommunikation inom sekulära områden (t.ex. offentliga uttalanden och påverkansarbete). Kyrkans handlande omfattar såväl diakonala insatser och påverkansarbete på den lokala nivån som arbete för att förändra samhällsinstitutioner på lokal och global nivå (LVF-dokumentet, s. 12). Yttre faktorer som påverkar Svenska kyrkans aktörskap i samhället är till exempel lagar och förordningar och den lokala församlingens resurser.

Enligt LVF:s dokument bör det offentliga rummet vara en rättvis plats för alla, en plats som ger lika tillträde till beslutsprocesser, som innebär trygghet också för de mest utsatta och där samverkan mellan alla grupper i samhället kan ske på ett meningsfullt sätt (LVF-dokumentet, s. 15).

Olika skäl till det valda temat och tänkbara perspektiv på temat

Det finns många skäl till att *Kyrkan i det offentliga rummet* blir tema för kyrkomötet 2021. Flera av delmålen i kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder 2030, vilka finns med i kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022* (KsSkr 2019:1), anknyter till kyrkans roll och uppdrag i det offentliga rummet. Ett av dem är att den nationella nivån ska stärka och stödja församlingarnas förmåga att fullgöra sitt diakonala uppdrag med särskild inriktning på barns och ungas utsatthet. Andra delmål talar om att Svenska kyrkan ska vara erkänd part i samhällets utveckling, bl.a. i arbetet med uppfyllelsen av FN:s hållbarhetsmål i agenda 2030 www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/ och www.svenskakyrkan.se/agenda2030. Ytterligare delmål betonar strategiska insatser för att verka för sammanhållning mellan grupper i samhälle och kyrka.

För att församlingen ska kunna utvecklas och verka i samhället utifrån sina egna drivkrafter och värden behöver den vara medveten om och tydlig med sin identitet och klar över hur den tolkar det diakonala uppdraget. I *Ett biskopsbrev om diakoni* (2015) betonas det att diakonins riktning behöver vara både ”inåt” och ”utåt”. ”Inåt” in i församlingens gemenskap och ”utåt” i den värld som vi delar och ska ta ansvar för (s. 13). Under 2018 avslutades det nationella projektet *Diakoni och Valfärd*, vars främsta resultat är *Vägledning för diakoni i Svenska kyrkan*. I vägledningen behandlas olika relationer som församlingens diakonala verksamheter kan ha till dagens välfärdssamhälle. Vägledningen benämner fyra roller: verksamhet i egen regi, röstbärare, samverkanspart samt utförare av offentligt finansierade välfärdstjänster. Dokumentet vänder sig främst till dem som arbetar med styrning, ledning och diakonal verksamhetsutveckling i en församling.

Svenska kyrkan som civilsamhällesaktör

I nuläget finns stora förväntningar från politiken på det civila samhällets organisationer när det gäller insatser för att möta utmaningar i välfärden och t.ex. bidra till integration. Ett fritt och oberoende civilsamhälle är en grundpelare i en väl fungerande demokrati. Från och med 2018 finns ett nytt *nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD)*, som ersätter den tidigare Överenskommelsen inom det sociala området. Nu breddas den tidigare överenskommelsen för att kunna inkludera samråd och samverkan på fler politikområden. *Forum – idéburna organisationer med social inriktning* företräder Svenska kyrkan i detta sammanhang. Svenska kyrkan har som civilsamhällesaktör med sin rikstäckande organisation en unik ställning med möjlighet att skraddarsy sociala insatser utifrån identifierade behov i den lokala kontexten och bidra till sociala innovationer, som kan skalas upp och spridas.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en särskild form av samverkan (vid sidan av offentlig upphandling och valfrihetssystemet) mellan en eller flera idéburna organisationer utan vinstsyfte och en eller flera offentliga parter kring en specifik verksamhet som syftar att möta en identifierad samhällsutmaning. Partnerskapet ska bygga på respekt inför parternas olika förutsättningar, öppenhet och dialog som karaktäriseras av ömsesidig tillit, lyhördhet, förståelse. Partnerskap som ingåtts mellan församlingar och kommuner har bl.a. handlat om insatser i möte med papperslösa och hemlösa EU-migranter.

Under senare år har statliga utredningar *Palett för ett stärkt civilsamhälle*, (SOU:2016:13) och *Kvalitet i välfärden* (SOU 2017:38) konstaterat att kunskapen om civilsamhällets organisationer och dess förutsättningar ofta är låg hos politiker och bland myndigheter. Det finns en identifierad betoningsförskjutning från att erkänna civilsamhällesorganisationers självständiga och oberoende roll att finnas, verka och vara en kritisk röst, till att alltmer efterfrågas som utförare av uppdrag för det offentliga i ett kontraktsförhållande. Tendensen är också att civilsamhällets organisationer förväntas möta och lindra social utsatthet hos specifika grupper, som av olika skäl inte omfattas av de offentliga välfärdssystemen. Vid fördelning av statliga bidrag är Svenska kyrkan inte alltid berättigad att erhålla sådana. Under 2018–2019 har ett antal civilsamhällesorganisationer, däribland Svenska kyrkan, erhållit statliga medel för att möta utsattheten hos unga bostadslösa personer, som löper risk för psykisk ohälsa. Däremot har Svenska kyrkan varit förhindrad att få del av statsbidragen från Delegationen mot segregation eftersom dessa medel endast kan erhållas av organisationer, som har associationsformerna ideell förening och stiftelse.

Svenska kyrkan och social sammanhållning

Kyrkorna och trossamfundet kan bidra till fördjupad kunskap om religiös tro och religiös erfarenhet och bidra till fredliga interreligiösa relationer i samhället som helhet. Svenska kyrkans församlingar har potential att bidra till social sammanhållning och gränsöverskridande gemenskaper. Detta märktes inte minst i samband med den stora flyktinginströmningen 2015 (Se *En tid av möten*, 2016). Programmet *Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar* utvecklar och fördjupar Svenska kyrkans relationer med andra religiösa samfund och organisationer som arbetar med och för människor på flykt i Europa. På nationell nivå och i samverkan med stiftet vill programmet bidra till ett samhälle som präglas av social sammanhållning och som försvarar demokratiska grundvärderingar. Svenska kyrkans syfte med programmet är att bidra till fredlig samexistens och ett mångfaldigt, humant och socialt hållbart Europa. Det stiftsövergripande programmet *Social hållbarhet – fokus tillit och demokrati* är ett långsiktigt initiativ för att, som kyrka och i samverkan med det vidare samhället, aktivt arbeta för ett samhälle där människovärdet upprätthålls, den sociala hållbarheten stärks och demokratin värnas. Andra stiftsövergripande nätverk inom Svenska kyrkan som arbetar med integrationsfrågor är ett lands- och glesbygdsnätverk och nätverket Framtiden bor hos oss.

Svenska kyrkan som kulturaktör

Församlingarna är väsentliga kulturaktörer i de lokala sammanhangen. Här möts människor för att sjunga i kör, här erbjuds kulturupplevelser med kyrkorummet som inramning och det är ofta församlingens musiker, som bidrar med kulturinslag vid sammankomster i det lokala kulturlivet. Uppdraget för arbetet med kultur på Svenska kyrkans nationella nivå beskrivs i kyrkoordningen som att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen mellan religion och livstolkning och av kyrkostyrelsen som en del av Svenska kyrkans strategi för att utveckla och stärka kontakterna med kyrkans omvärld.

En teologisk utgångspunkt för Svenska kyrkans arbete med kultur är det diakonala uppdraget i vid bemärkelse med kallelsen att visa omsorg om medmänniskan och skapelsen. Genom litteratur, musik, film, scenkonst, bildkonst och andra konstnärliga uttryck kan människor få stöd till tolkning och bearbetning av såväl de vardagliga som de stora existentiella frågorna, som rör tro och liv i samtid och framtid, mening och livsmod.

Svenska kyrkan och den existentiella hälsan

Den psykiska ohälsan är utbredd bland yngre och äldre. Enligt Folkhälsomyndigheten är det troligt att såväl brister i skolans funktion, som en större medvetenhet om de ökade kraven på arbetsmarknaden kan vara skäl till ökningen av psykisk ohälsa bland barn och unga. Svenska kyrkan efterfrågas när det gäller att bidra till den existentiella hälsan. Svenska kyrkans miljöer har potential att vara platser där människor finner gemenskap och sammanhang och där ges möjlighet till livsnära samtal och själavård.

Tänkbara teman

Vi vill avslutningsvis nämna några tänkbara perspektiv på det föreslagna temat: En mångfaldig kyrka i ett mångfaldigt samhälle, Att vara kyrka i olika samhällskontexter, Samhällsanalys och samhällsaktörskap som konsekvens av kristen tro, Arbeta med teologi som samhällsresurs, Mänskliga rättigheter och Agenda 2030 som ”teologiska redskap”, Kyrkan som välfärdsaktör, Svenska kyrkans potential att bidra till inkludering och sammanhållning, Svenska kyrkans bidrag till existentiell hälsa.

Utdrag ur presidiets protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid presidiets sammanträde den 13 juni 2019.

Närvarande: Karin Perers, Levi Bergström och Carina Etander Rimborg.

Presidiet beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen PSkr 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021